

Nationaal Onderwijsmuseum vraagt de sector om steun

‘Meer dan nostalgie en leuke lesmaterialen’

Het Nationaal Onderwijsmuseum in Dordrecht is een bescheiden museum dat met relatief beperkte middelen en vrijwilligers met veel expertise een grote schat bewaart. Het museum bestaat in 2027 150 jaar en heeft manuscripten tot wel 400 jaar oud. Maar of het toekomst heeft, is ongewis. In april 2025 gaf de Rijksoverheid aan te willen stoppen met de subsidie.

Met ruime ervaring in de museumwereld werd Hans van de Bunte in mei 2025 bij het Nationaal Onderwijsmuseum als interim-directeur-bestuurder aangesteld om een list te verzinnen. “We zijn niet het museum dat bezoekers trekt met een Van Gogh-schilderij en daar dan wat over kan vertellen. Het Onderwijsmuseum laat het verhaal zien van ons land. Dat is meer dan nostalgie en leuke lesmaterialen. We hebben belangrijke beleidsstukken rond de vrijheid van onderwijs en de Grondwet. Daaruit volgt de diversiteit die zo kenmerkend is voor ons land. De collectie vertelt het verhaal van de geschiedenis en ontwikkelingen in het onderwijs. Dat is de kern waarom de collectie bij elkaar moet blijven. Als we moeten ‘ontzamen’, dan plukken andere musea de kersen eruit en ben je voor eeuwig de diepgang en samenhang kwijt.”

AMENDEMENT

Tweede Kamerleden Chris Stoffer (SGP) en Ilana Rooderkerk (D66) pogen met een amendement op de onderwijsbegroting het museum te redden, want, zo schrijven ze: “Het Nationaal Onderwijsmuseum vervult een belangrijke functie als het gaat om kennisontwikkeling, het behouden en ontsluiten van de collectie en het

verzorgen van educatie en voorlichting over de achtergronden en de ontwikkeling van het onderwijs binnen Nederland en het Koninkrijk.”

Of het amendement wordt aangenomen, is op het moment van schrijven ongewis. Toch is Van de Bunte een hoopvol man. Het Nationaal Onderwijsmuseum heeft veel steun ontvangen uit het onderwijs en van prominente burgers die het onderwijs een warm hart toedragen. Een steunactie die aan de staatssecretaris is overhandigd, is ook bij de politieke fracties niet onopgemerkt gebleven. Van de Bunte: “Ik ben natuurlijk enorm aan het lobbyen en heb met veel politici contact gehad. Velen waren niet zo bekend met ons, maar zien nu wel de noodzaak tot behoud van de financiering. Maar het is wachten op de stemming medio maart.”

ALTERNATIEVEN

Het museum draait nu voor een derde op subsidie van de staat, een derde op subsidie van de gemeente Dordrecht en voor de rest op de inkomsten van bezoekers. “We willen de toegangsprijs niet te veel verhogen om scholen niet af te schrikken”, zegt Van de Bunte. Een alternatief scenario met bijvoorbeeld bedrijfsponsors ligt niet voor de hand. “In Nederland zijn sponsorbijdragen niet heel hoog en wordt er een tegenprestatie verwacht, zoals gratis toegang voor medewerkers en als locatie voor een receptie. In het buitenland is het normaler dat sponsoring in de vorm van een donatie gebeurt.”

LANGE TERMIJN

Van de Bunte brengt een ruime ervaring in de museumsector mee. Zo was hij directeur van de Museumgroep Leiden/Leids Uitburo en hoofd publiek & presentatie van het Tropenmuseum. Museum De Voorde begeleidde hij

Hans van de Bunte

‘Op welke schouders staan we en welke kennis nemen we mee naar de toekomst?’

tijdens de afbouwfase. Hem valt op dat de onderwijssector vluchtiger van karakter is dan de museale sector. “Er zijn veel ideeën, veel proefballonnen. Ook de financiering is alleen voor volgend jaar bepaald, niet zoals in de culturele sector voor vier jaar, of mogelijk in de toekomst zelfs acht jaar. Een museum als het onze denkt op de lange termijn, over generaties heen. Op welke schouders staan we en welke kennis nemen we mee naar de toekomst? Daarom ben ik er voorstander van dat het museum wordt omarmd door het onderwijs en de beleidsmakers op scholen, door de leraren en leraren in opleiding.”

Kan het museum de vluchtigheid in het onderwijs helpen tegengaan?

“We hebben een collectie van 325.000 objecten. Dat is één van de grootste collecties in Nederland. We hebben bijna alle boeken van onderwijsuitgeverijen van de afgelopen zeventig, tachtig jaar. We beheren de bibliotheek van het ministerie van OCW. Daarin zitten al het beleidsmateriaal en alle onderzoeken, zelfs met potlood of pen geschreven stukken. Dat willen we graag ontsluiten, online of met dependance-locaties voor met name leraren en onderzoekers. Die kunnen er hun voordeel mee doen.”

De realiteit is dat je rekening moet houden met een zwart scenario. Wat zou dat betekenen?

“Het doemscenario is dat we moeten sluiten. Als de collectie die gedurende bijna 150 jaar is opgebouwd, uit elkaar valt, is het eens en nooit meer. Definitief, uitgedumd. Dan zijn we zoveel kennis, mensen en netwerk kwijt! We hebben ongeveer 20 mensen in dienst en 67

‘We hebben één van de grootste collecties in Nederland’

vrijwilligers. Mensen die weten waar welke objecten staan, welke stukken relevant zijn. Het zijn geweldige medewerkers, zoals een vrijwilliger die als producent betrokken was bij SchoolTV in de jaren zeventig en tachtig, en die nu helpt bij het digitaliseren van het SchoolTV-archief tot aan de jaren vijftig.

Het kost overigens ook heel veel geld om dit museum te beëindigen, denk gerust aan 3 à 4 miljoen euro. Een geregistreerd museum als het onze valt namelijk onder de Leidraad Afstoten Museale Objecten (LAMO). Op grond daarvan moet je stukken aanbieden aan andere musea. Wat overblijft, moet ook een plek krijgen; het wordt heel duur.”

Je vraagt de overheid om subsidie en roept daarnaast het onderwijs op, de handschoen op te pakken.

“Dat kan op verschillende manieren, hè! Natuurlijk kunnen meer scholen de moeite nemen om naar ons toe te komen. Laten we elkaar ook inhoudelijk opzoeken; met elkaar kunnen wij er beter van worden. Daarnaast kunnen onderwijsorganisaties bij ons zalen huren en symposia over dat onderwijs organiseren. Maar we blijven als organisatie subsidieafhankelijk. En bij de subsidiegever ben je een cijfer, je bent afhankelijk van Excel-ridders. Je wordt omgezet in een last. Dat geldt natuurlijk ook voor scholen en ook voor de zorg. Terwijl we de meerwaarde niet in spreadsheets kunnen vatten.”

Lees meer over de steunactie voor behoud van het Nationaal Onderwijsmuseum:

